

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ
ΤΟΥ Δ.Σ. ΤΟΥ Φ.Ι.ΛΟ.Σ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
(Φ.Ι.ΛΟ.Σ.) ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Τ Ρ Ι Κ Α Λ Ι Ν Α
ΕΤΗΣΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΜΟΣ 1ος

ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ 1996
Με διορθώσεις και συμπληρώσεις

ΤΡΙΚΑΛΑ 1981

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΩΜΑΣ

Κοινοτικοί καυγάδες στις Μηλιές του Πηλίου (1790-1819)

Κεφαλοχώρι από τα ονομαστότερα της Θεσσαλίας οι Μηλιές στο Πήλιο, διατηρούν πίσω τους μιὰ παράδοση πνεύματος και παλικάριάς. Μεγάλες μορφές στον 18ο και 19ο κυρίως αιώνα, όπως οι δάσκαλοι του Γένους Ἀνθιμος Γαζής, Γρηγόριος Κωνσταντάς και Δανιήλ Φιλιππίδης, οι περιηγητές Αργύρης Φιλιππίδης και Νικόλαος Μάγνης, ο μακεδονομάχος Κώστας Γαρέφης και άλλοι, θα υψώσουν με τα έργα τους το πρόσωπο της πολιχνής, δίνοντας ένα ιστορικό βάθος στον τόπο (1).

Μέσα όμως σ' αυτή την πνευματική ευφορία και την αγωνιστική έξαψη των κατοίκων στα προεπαναστατικά και επαναστατικά χρόνια του 1821, θα συναντήσουμε και μιὰ παρένθεση ανακατωσούρας και φαγωμάρας στις Μηλιές. Από τη μιὰ μεριά οι μεγάλες πράξεις των ανθρώπων, από την άλλη οι μικρές. Οι μικρότητες, τα μίση, τα μικροσυμφέροντα, οι ετσιθελισμοί και οι εγωισμοί, μιὰ δευτέρα πλευρά της μηλιώτικης ιστορίας.

Αυτό λοιπόν το κλίμα της αναταραχής στις Μηλιές, όπως δημιουργήθηκε στα 1790-1819, θα προσπαθήσω εδώ να παρουσιάσω, στηριζόμενος σε γνωστές αλλά και άγνωστες πληροφορίες, που βγαίνουν από εκδομένα κι ανέκδοτα χειρόγραφα της βιβλιοθήκης στις Μηλιές, που ερεύνησα με τη συμπαράσταση του βιβλιοθηκάρου Ρήγα Κουτῆ.

Την πρώτη πληροφορία γιά το κλίμα της ακαταστασίας, που είχε δημιουργηθεί στις Μηλιές κάμποσα χρόνια πριν από το 1800, μας δίνουν οι

1. Σχετικά με την ιστορία των Μηλιών βλ. α) Δανιήλ Φιλιππίδη — Γρηγόριου Κωνσταντά, Γεωγραφία Νεωτερική περί τῆς Ἑλλάδος, Βιέννη 1791. β) Ρήγα Καμηλάρη, Γρηγορίου Κωνσταντά (Βιβλιογραφία—Δόγοι—Επιστολαί), Αθήναι 1887. γ) Βαγγέλη Σκουβάρá, Σελίδες από την ιστορία της Μηλιώτικης Σχολῆς, Ηώς, αριθ. 92-97, 1966, σελ. 241-278 (και ανάτυπο).

Δημητρείς, όπως αποκαλούνται, Δανιήλ Φιλιππίδης και Γρηγόριος Κωνσταντᾶς (2): «εἶναι μ' ὅλον τούτο (δηλαδή την παραγωγική ἔκταση, που διαθέτουν) καταχρεωμένοι και κοινῶς ὅλος ο δῆμος, και ξεχωριστά καθ' ἑνας, εκείνο ἀπὸ την κακὴ διοίκησι και διχόνοια και ἀναξιοτήτα των προεστών, το ἄλλο ἀπὸ τη δική του ξεχωριστά ο καθ' ἑνας· φθόνος, καταδρομαίς, ἀπειθείες, ψεύδος, ἐμπαίγματα, εἶναι τα επικρατοῦντα προτερήματά τους».

Οι δυὸ Μηλιῶτες εἶναι ἀληθινὰ καταπέλτες. Τα γράφουν ἔξω ἀπ' τα δόντια, και δε διστάζουν να φωτίσουν τα αἷτια της ἀνωμαλίας. Φυσικὰ δε θα παραλείψουν να διατυπώσουν και τις υποθήκες τους προς τους συγχωριανούς τους. Να πῶς συνεχίζουν (ὄπ.π., σελ. 114):

«Μηλιῶται! ὡς πότε τέτοιοι, ὡς πότε φθόνοι και διχόνοιες ἀναμεταξύ σας! τί ἑκατορθώσατε ἕως τώρα με αὐτά; αὐτὸ οπου εἴσθε, καταβυθισμένοι δηλαδή εἰς χρεὴ βαρῦτατα, εἰς μιὰ κακορριζικιά οπου κάμνει ἕναν φιλόπατρι να δακρῦῃ ὅταν στοχάζεται την κατάστασί σας.

Μιὰ διοίκησι καλλίτερη, μιὰ ὁμόνοια ἀναμεταξύ εἰς ὅλους, ἕνας ἔρωτας του κοινού, μιὰ κάταφρόνησι του ἰδίου διὰ αὐτὸ, νὰ τα αἷτια οπου κάμνουν τα μεγάλα βασιλεία, ταις χώραις, τα χωριά και τα σπίτια να ἀκμάζουν, να εὐτυχοῦν και να καλοτυχιζονται ἀπὸ τους γείτονάς τους· αἰ στάσεις, αἰ διχόνοιες οπου γεννῶνται ὡς ἐπὶ το πλείστον ἀπὸ την ἀφροντισία του κοινού, και ἀπὸ τη φροντίδα του ἰδίου, πασχίζοντας ἀνόητα κάθε ἕνας να αὐξήσῃ το ἰδιο με την κοινὴ ζημία, εἶναι ολέθριαις καθὼς εἰς τους μεγάλους δῆμους, ἔτσι και εἰς τους μικρούς· ἡ εποχὴ, ἡ στιγμή δηλαδή του καιροῦ ἀπὸ την οπου ἀρχίζει να χαλνὰ και βασιλείο, και πόλι, και χώρα, εἶναι ἐκεῖνος ο καιρὸς εἰς τον οπου ἀρχίζουν οἱ πρώτοι να κυριεύονται ἀπὸ την καταραμένη και ἀνόητη φιλαυτία· λέγω ἀνόητη· ἐπειδὴ ὅταν κρημνισθῇ το ὄλο, τραβὰ μαζί του και συγκρημνίζει και τον ἀνόητο και ἀπατημένο φίλαυτο οπου εἶναι μέρος του ὄλου και ἔτσι ἡ τέτοια φιλαυτία γίνεται και εἰς αὐτὸν ολέθρια. Αὐτὴ ἡ φιλαυτία εἶναι ἀποτέλεσμα της ἀμαθείας, της ἀπειρίας, της ἀνοησίας· ἡ ἀληθινὴ και φιλόσοφη φιλαυτία εἶναι ἐκεῖνη με την οπου φροντίζει κάθε ἕνας διὰ τη σύστασι του κοινού κατὰ πρώτο λόγο, του οπου κοινού εἶναι μέρος· αὐτὴ εἶναι ἀρετὴ, ἐκεῖνη κακία· αὐτὴ γεννᾶται ἀπὸ τη φρόνησι οπου υπαγορεύει τον ἄνθρωπο τα πρακτέα και μὴ πρακτέα, ἐκεῖνη ἀπὸ την ἀφροσύνη οπου διδάσκει τον ἄνθρωπο ἐκεῖνα οπου τον φέρνουν εἰς το βάραθρο της κακορριζικιάς· ἀμπτές μιὰ ἀληθινὴ και φιλόσοφη φιλαυτία να εἶναι το κινήτηριό σας, και ὄλων των ἀνθρώπων! Μηλιῶται! διορθωθῆτε ἀπὸ τα ἐλαττώματά σας, διὰ να εὐγέτε και ἀπὸ την κακορριζικιά εἰς την οπου εὐρίσκεσθε...»

2. Γεωγραφία Νεωτερικὴ περὶ της Ελλάδος, Ἐπιμέλεια Αικ. Κουμαριανού, Αθήνα 1970, σελ. 114.

3. Ὁπ.π., σελ. 114.

Με βάση την παραπάνω περικοπή των Δημητριαίων, ο Γιάννης Κορδάτος θα προχωρήσει παραπέρα, για να βρει αλλού την αιτία του κακού. «Οι στάσεις και οι διχόνοιες –θά γράψει (4)– ήταν και είναι το αποτέλεσμα της κοινωνικής ανισότητας και αυτή πάλι έχει τη γένεσή της στο χωρισμό της κοινωνίας σε τάξεις. Όσο η γη και τα μέσα της παραγωγής είναι ιδιοκτησία των ολίγων, θα υπάρχουν σε κάθε χωριό και σε κάθε πολιτεία “φαύλοι άρχοντες”, η κακοδιοίκηση θα είναι παντοτινό φαινόμενο και «οι στάσεις και οι διχόνοιες δε θα λείψουν».

Αλλά κι αν λείψει η κοινωνική ανισότητα, πάλι οι φαγωμάρες μεταξύ των ανθρώπων, νομίζω πως δε θα σταματήσουν. Είναι μέσα στη φύση του ανθρώπου να αντιδικεί με το διπλανό του, τόσες φορές για το τίποτα. Εξάλλου μήν ξεχνούμε, πως την πρώτη «ιδέα» της σύγκρουσης την πήρε το άτομο, όπως θέλω να πιστεύω, από τη φύση, όπου τονίζεται η διαλεκτική των αντιθέσεων. Η σύγκρουση βρίσκεται μέσα στην οντολογική ανάγκη του ανθρώπου.

Η ανώμαλη κατάσταση στις Μηλιές εξακολούθησε και μετά το 1800. Δεν έχουμε όμως πληροφορίες ενημερωτικές των γεγονότων. Το πρώτο επεισόδιο της ακαταστασίας θα το βρούμε στα 1809. Τότε ο ζαπίτης (5) των Μηλιών πλάκωσε στο ξύλο το βεκίλη (6) Δημήτριο Κωνσταντάκη, επειδή μπλέχτηκε και ο τελευταίος στις υποθέσεις του χωριού.

Ανάστατοι, ύστερ' από το επεισόδιο, οι κάτοικοι, εξαπόστειλαν στην Κωνσταντινούπολη ανθρώπους τους για να υποβάλουν αγωγή στις ανώτατες Αρχές. Στην Πόλη όμως συνάντησαν το συγχωριανό τους Κωνσταντή Φιλίππου, που από χρόνια εργαζόταν εκεί, και εμποδίστηκαν. Δε δέχτηκε ο Φιλίππου να κοινολογηθεί και να πάρει έκταση το περιστατικό. Επίασε λοιπόν κι εφοδίασε τους Μηλιώτες με μιá «Δηλοποίηση» με ημερομηνία 14 Αυγούστου 1809, και τους έστειλε πίσω στην πατρίδα τους. Με τη «Δηλοποίηση», που κυρώνουν με την υπογραφή τους κι άλλοι μορφωμένοι Έλληνες της Πόλης, δίνει συμβουλές στους Μηλιώτες, χαράζοντας κι ένα πλαίσιο ενεργειών, προκειμένου να διευθετούνται καλύτερα τα οικονομικά θέματα του χωριού, να τακτοποιούνται δικαιότερα οι φορολογικές υποθέσεις του τόπου, και γενικότερα να στέκεται σωστότερα η κοινοτική διοίκηση.

Το χειρόγραφο τούτο βρίσκεται στον Ζ' φάκελο της μηλιώτικης

4. Γιάννης Κορδάτος, Ιστορία της επαρχίας Βόλου και Αγιάς, Αθήνα (1960), σελ. 327.

5. Τούρκος αξιωματικός, ένα είδος αστυνόμου.

6. Επίτροπο της κοινότητας.

βιβλιοθήκης κι έχει δημοσιευτεί από το Νικόλαο Ι. Πανταζόπουλο (7) με μικρό σχολιασμό. Εδώ όμως ο Πανταζόπουλος αποδίδει —λαθεμένα— την ανωμαλία στις Μηλιές μόνο σε κομματικές αντιθέσεις.

Με τη «Δηλοποίηση» λοιπόν τούτη, που υπογράφουν ο Ίβος Δροσινού κι άλλοι εφτά πρωτέκδικοι, πρωτονοτάριοι, οσιτάριοι κλπ., ο Κωνσταντής Φιλίππου πιστεύει ότι το πράμα δεν πρέπει να φτάσει στις υψηλές Αρχές της Τουρκίας, γιατί θα προκαλέσει οργή. Επιβάλλεται λοιπόν, λέει, να επιστρέψουν στις Μηλιές οι Μηλιώτες με τούτες τις παραγγελίες:

Α' Κάθε χρόνο οι κάτοικοι να διορίζουν δυό ή τρεις βεκίληδες, για να «κοιτάζουν τας υποθέσεις της χώρας». Η απόφασή τους να γίνεται δεκτή και από τον ζαπίτη, και για το σκοπό αυτό θα μεσολαβούσε ο επιστολογράφος, ώστε να βγει βασιλικό φερμάνι.

Β' Οι παλιοί προεστοί, γραμματικοί και άλλοι να «απέχουν απ' το πεϊλίκι (=διοίκηση) της χώρας», για να μη δημιουργούνται προστριβές και ζημιές στον κόσμο. Ακόμα όλοι οι ραγιάδες του χωριού να παρουσιάζονται στους βεκίληδες όταν καλούνται και να υπακούνε.

Γ' Κάθε χρόνο να βγαίνουν καινούργιοι επίτροποι στα μοναστήρια (8) και το καθολικό του χωριού, αυτοί που συγκεντρώνουν την προτίμηση των περισσότερων Μηλιωτών.

Δ' Να βάλουν στο παγκάρι της εκκλησιάς έναν κώδικα με γραμμένα τα χρέη του χωριού σε διαφόρους, καθώς και τις αποφάσεις των βεκίληδων για τα χρέη του καθένα, των μοναστηριών και των ναών. Για το χρόνο αυτό (1809) να εξακολουθήσουν οι παλιοί βεκίληδες Δημήτριος Κωνσταντάκης, Χατζηπανταζής Νικολάου και Πανταζής Διαμαντής κι ο αδερφός του Αργύρης Φιλίππου (9).

Ε' Όλοι οι λογαριασμοί των γραμματικών, των εκκλησιών και μοναστηριών να θεωρούνται από ουδέτερα πρόσωπα και κατά προτίμηση από δυό Ζαγοριανούς και δυό απ' άλλο χωριό.

ΣΤ' Οι Μηλιώτες που θα γυρίσουν στη γενέτειρά τους να μην ενοχληθούν από κανέναν, κι όταν κατέβαινε στις Μηλιές ο ίδιος ο Κωνσταντής Φιλίππου, θα έφερνε νέο ζαπίτη.

7. Κοινοτικός βίος εις την Θεσσαλομαγνησίαν επί Τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη 1967, σελ. 72-73-74.

8. Δυό μοναστήρια είχαν τότε οι Μηλιές. Της Αγίας Παρασκευής στη βόρεια παρυφή του χωριού και του Αγίου Νικολάου, τρία χιλιόμετρα στα ΝΑ.

9. Απ' όλα τούτα φαίνεται η επιρροή που ασκούσε στις τουρκικές Αρχές της Κωνσταντινούπολης ο Κωνσταντής Φιλίππου.

Ζ' Ο συντάχτης της «Δηλοποίησης» υπόσχεται, τέλος, πως θα πραγματοποιήσει όσα υποσχέθηκε. Σε αντίθετη περίπτωση βεβαιώνει, πως θα δεχτεί να πληρώσει πρόστιμο στο τζαμί της Αγια-Σοφιάς πέντε χιλιάδες γρόσια.

Αλλά και πάλι το ηλιορευτικό χωριό δεν έλεγε να ησυχάσει. Βασικός υπεύθυνος για την καινούργια αναταραχή ήταν ο Αργύρης Φιλίππου, όπως υπογράφεται (10). Από τους προύχοντες της πολιχνής κι αυτός, είχε αναλάβει παλιότερα, ύστερ' από δημοπρασία, μαζί με τον αδερφό του Κωνσταντή Φιλίππου, που βρήκαμε πιο πάνω, να εισπράξει τον μουκατά (=φόρο της περιοχής), αλλά τάκανε θάλασσα. Το χειρότερο ήταν ότι δεν τον παράδωσε ολόκληρο στους Τούρκους· ένα μέρος το καταχράστηκε. Το χωριό ξεσηκώθηκε βέβαια, μα αυτός δεν παραδεχόταν τις κατηγορίες και τις απόκρουε. Ο κόσμος στις Μηλιές φατριάστηκε, κι ο αναβρασμός ήταν μεγάλος.

Μπροστά στην κατάσταση, ο Αργύρης Φιλίππου δεν μπορούσε να σταθεί στις Μηλιές. Έφυγε κι έβαλε την τακτική των περιηγήσεων. Γύριζε από χωριό σε χωριό της Μαγνησίας, κι έφτανε η αφεντιά του και σε πολλά άλλα της Θεσσαλίας. Το ευχάριστο είναι πως δεν έμεινε ασυγκίνητος από τις περιηγήσεις του. Ρωτούσε, μάθαινε κι έβλεπε, για να χαράζει τις εντυπώσεις του. Σύνθεσε έτσι τη «Γεωγραφία Μερική», που τύπωσε ο Θεοδόσης Κ. Σπεράντσας, μιά φωτογράφιση της κοινωνικής και φυσικής εικόνας των χωριών.

Ωστόσο ο Σπεράντσας που κρατούσε τα χειρόγραφα του Φιλίππου ή Φιλίππιδη, όπως λέγεται κι αλλιώς, γαμπρός τών Φιλίππιδαιών, μην ξέροντας τα σχετικά χαρτιά της μηλιώτικης βιβλιοθήκης και θέλοντας να ελαφρύνει τη θέση του Φιλίππιδη, γράφει πως ο τελευταίος από εμπάθεια κατηγορήθηκε στο Διβάνι σαν καταχραστής. Μιά παραδοχή όμως που την αφήνει μετέωρη χωρίς θεμελίωση, αφού δεν υπάρχει τέτοια.

Αλλά η ενοχή του Φιλίππιδη αντανακλάται κι από την παρασιώπηση των γεγονότων από τον ίδιο. Δε γράφει πουθενά στη «Γεωγραφία Μερική» για τις κατηγορίες που του διατύπωσαν οι χωριανοί του, γιατί ένιωθε ένοχος κι είχε συνείδηση της βαρυμένης θέσης του. Σημειώνει μόνο απλά: «*εγράφη τη ίδια αυτού χειρί, από χώρας εις χώραν της αυτού περιδιαβάσεως, ήτις άκων έγινε, 1815*» (σελ. 37). Αμα ήταν αθώος, θα φώναζε και θα κινούσε γη και ουρανό να το αποδείξει. Προτού όμως εγκαταλείψει τη γενετειρά του, απ' την οποία ίσως και να διώχτηκε κακήν κακώς, παράδωσε

10. Είναι ο γνωστός περιηγητής Αργύρης Φιλίππιδης, που μας άφησε τη «Γεωγραφία Μερική», γραμμένη στα 1815 (βλ. Θεοδόση Κ. Σπεράντσα, Τα περισωθέντα έργα του Αργύρη Φιλίππιδη —Μερική Γεωγραφία— βιβλίον ηθικόν, επιμέλεια αρχιμ. Φιλάρτου Βιτάλη, Αθήνα 1978).

στούς βεκίληδες Αναγνώστη παπά Δημητρίου και Αναγνώστη Κώστα (1 Αυγούστου 1811) χιλιάδες γρόσια του μουκατά, όχι όμως όλα (11).

Φυσικά πήγαινε λάου λάου να τα φκειάσει με τους Μηλιώτες, προσπαθώντας κάθε φορά να δικαιολογήσει τη θέση του. Θα στείλει λοιπόν δυό γράμματα στις 3 Μαρτίου και 20 Μαρτίου 1812. Το πρώτο δεν υπάρχει. Το δεύτερο, με τον αριθμό 28, που είναι ανέκδοτο, βρίσκεται στον Η΄ φάκελο της μηλιώτικης βιβλιοθήκης κι έχει έτσι:

«Τιμώτατοι, κύρ κονσταντή Φιλίππου, καί κύρ δημήτρι κωνσταντή καί κύρ ἀργύρι νικολάου, καί κύρ ἀναγνώστι κώστα, καί κύρ ἀναγνώστι παπᾶ δημητρίου ἀσπάζομέσας ἀδελφικ(ώς) σύν ὄλοις τοῖς ἐν χριστῷ ἀδελφοῖς μηλιώτας, καί 3: μαρτίου σᾶς ἔγραφον περί τοῦ μουκατᾶ τά ὅσα ἔτρεχαν, καί ὅτι τό χωριό μας ἤθελλε τό παρόν διά τό ραάτι μας (δηλαδή τήν ἡσυχία μας), καί ἄπαγε εἰς τόν διάβολον πλέον αὐτό τό κέρδος, πλίν ἐλυπήθην ἀδελφοί, βλέποντας μετά τό μυστικόν μου, ἄλλος νά λέγη ὅτι ἔφυγα καί ἄλλος νά λέγη ὅτι ἔκαμα τόκαμον(;) μέ ἀλβανίτας, δέν φοβοῦνται πλέον τόν θεόν φθάνει τόσοι ἀλτζακλατισμοί (αγνοῶ την ἐξήγηση) καί ὁ θεός ἄς τούς δώση νισάφι (οἶκτο, λύπηση) τούς τοιοῦτους, εἶδον καί τόν Χατζῆ... (ξεφτισμένα τα γράμματα μιάς λέξης) βεκίλην σας, καί ἀπόρησα καί μετα ἄρ...ζια (δε διαβάζεται ἡ λέξη), νομίζετε ἀδελφοί ὅτι καί ἡ πόλις νά εἶναι μηλιαῖς; ὄχι, λυποῦμαι τήν πατρίδα μου, λυποῦμαι τούς φίλους καί τά παιδιά μου, καί χρέος ἔχω ὅπου ἐμπορέσω διά καλόν μας, ἀφίτε πλέον τά πάθη, διατί ὅταν πάθετε τί τό ὄφελος; καί τά τοῦ χατζῆ χαπαντέζη(;) γράμματά σας εἶδον, καί τί νά σᾶς εἰπῶ δέν εἶναι ἀδελφοί αὐτοί. μέ φίλον μας κυριαζή ἔγραψα διά τόν μουκατά μά ὁ θεός τό ἔφερε εἰς τό κεφάλι του, καί βγαλμόν δέν ἔχει ὁ ἄθλιος (12), ἐμεῖς τό χωριό μας τό πέρνομε μαδέν δικά μας τοῦ θεοῦ οἱ παθόντες(;) μᾶς ταλεπονοῦν(;) καί ὅπου σῶμα ἀλβανίτων... (δυό λέξεις δυσανᾶγνωστες) τώρα τελιώνοντες(;) κατεβαίνομεν μέ κύρ γριγόριον (13) ὄλοι μαζί εἰς... (ξεθωριασμένα τα γράμματα μιάς λέξης) χ: νάπλιον(;) νά σᾶς εὔρωμεν... (δυσανᾶγνωστες τρεις λέξεις) καί ὑγιαίνετε – 1812: μαρτίου 20: ὁ ἀργύρης Φιλίππου».

Τίποτ' απ' ὅσα ἐπιδίωκε να πετύχει ο Φιλίππου δεν ἔγινε. Οι Μηλιώτες προῦχοντες, καί ἐιδικότερα οἱ πληρεξούσιοι, που εἶχαν ἀναλάβει με δημοπρασία τούς φόρους στην περιοχή Αργαλαστής, δεν την πάτησαν.

11. Το μαθαίνουμε ἀπό την ἀνέκδοτη «Σημείωσιν» της 1ης Αυγούστου 1811, ὅπου καταχωρεῖται ἀναλυτικός λογαριασμός, που δε φέρνει ὅμως καμιᾶ υπογραφή.

12. Δηλαδή δεν μπορεί να βγει ἡ ψυχὴ του, καὶ τυραννιέται ἀρρωστος.

13. Ἐννοεῖ βέβαια τὸν Κωνσταντᾶ.

[The text is extremely faint and illegible due to heavy noise and low contrast. It appears to be a dense block of handwritten text, possibly in a historical or scientific context, but the characters are not discernible.]

Προχώρησαν μάλιστα και πιο πέρα. Έβγαλαν στον πλειστηριασμό την κινητή και ακίνητη περιουσία του Φιλίππου με τούτη τη συμφωνία: Εννιά μερίδια να πάρουν οι Αργαλασιώτες πληρεξούσιοι και δύο οι Μηλιώτες. Ακόμα πήραν την απόφαση να ερευνήσουν, προβάλλοντας μάλιστα και την απειλή του αφορισμού, σε κάθε κατεύθυνση για να βρουν περιουσιακά στοιχεία, που διακατείχαν με ενοικίαση κλπ. τρίτα πρόσωπα. Για να τα κατασχέσουν κι αυτά. Σε περίπτωση πάλι που ο Φιλίππου τολμούσε να ενοχλήσει ή να ζημιώσει κάποιον αγοραστή, οι πληρεξούσιοι θα έπαιρναν θέση, αντιδρώντας.

Η νέα τούτη περιπέτεια στις Μηλιές γίνεται γνωστή με το Η/3 χειρόγραφο της μηλιώτικης βιβλιοθήκης, που έφερε σε φώς, με κάποιες όμως ορθογραφικές διαφορές, ο Νικόλαος Πανταζόπουλος (όπ.π., σελ. 76-77). Άγνωστο όμως πού οδήγησε αυτή η κινητοποίηση των Μηλιωτών αρχόντων. Κανένα σχετικό κείμενο δεν έπεσε στην αντίληψή μου ως τώρα.

Φαίνεται όμως ότι οι προύχοντες δε σταμάτησαν. Αντιδρώντας πάλι, αναφέρθηκαν και στους Τούρκους και ζήτησαν και τή δική τους επέμβαση. Το πράγμα έφτασε και στο τουρκικό δικαστήριο, και βγήκε η απόφαση κυρωμένη απ' το σουλτάνο: Να γίνει καταγραφή όλων των κινητών αντικειμένων στο σπίτι του Φιλίππου. Στις 7 Αυγούστου λοιπόν 1815 πήγαν Έλληνες και Τούρκοι στις Μηλιές να κάνουν την καταγραφή, όλοι όλοι εφτά. Πήγαν δηλαδή οι βεκίληδες απ' τα βακούφια Κωνσταντής Γιάννη και Τζιόννη Αναγνώστου, οι αγοραστές (14) Παναγιώτης Άκατος και Γραμματικός ή Γραμμένος Ρήγα, οι κατήδες Μαχμούτ εφέντη απ' το Βόλο και Ισούφ απ' την Αργαλαστή, κι ακόμα ένας άνθρωπος του μουχαβούζι (=φρούραρχου) Μεχμέτ αγά. Ύστερ' απ' την καταγραφή, τα πράγματα του Φιλίππου μεταφέρθηκαν στο σπίτι του Αργύρη Νικολάου, για να πουληθούν. Αξίζει να δούμε αυτά τα αντικείμενα όπως είναι γραμμένα στο Ι/Κ ανέκδοτο χειρόγραφο της μηλιώτικης βιβλιοθήκης, όπου φανερώνεται και η πιο πάνω αντίδραση:

«27 μαξιλάρες, 19 έτι σταμπαδένιαις ἄδειαις, 06 μακάτα στάμπα: 3 μέ φούντες καί 3 σταντάδικα, 01 καφρό στάμπα, 01 προσκέφαλο μέ μία όκά φούσκες τζήρκα, 03 φοστάνια πανίτικα μεγάλα, 01 έτι μικρό, 04 άντεριά τζόχινα, 01 δουλαμά τζόχινον, 02 κοντογούνια τζόχινα μικρά τοῦ παιδιοῦ, 01 άντερί ἀλατζιά τοῦ ιδίου, 01 ὁμοίως τουλαμά τοῦ ιδίου, 01 ὁμοίως κοντό τοῦ ιδίου, 02 βρακιά ἕνα τζόχινο καί ἕνα παντίτικο τοῦ ιδίου, 01 παιδιακό πάπλωμα, 04 άντεριά ἀλατζαδένια

14. Αγοραστές χωραφιών του Φιλίππου ή ειδών του σπιτιού του.

τοῦ κοριτζιού, 02 μαφέσια παλαιά, 03 ὑποκάμισα ἄσπρα γυναίκια, 06 ὁμοίως ἀνδρῖκια τῶν παιδιῶν, 01 γελέκι τζόχινο, 01 ζωνάρι στάμπα, 4 σενδούκια κληδομένα καί βουλωμένα, 1 πανέρι μέ οὐφανέ(;) τουφέκια, 35 πιάτα ἔτι μεγάλα μικρά καί γαβάθες, 2 καθρέπται μεγάλοι, 1 σιδερόφκιαρο, 1 μεταξωστάτερο, 1 κληδότασα, 1 καζανάκι, 1 τέτζερη, 8 καρπέταις, 4 στρώματα, 65 πιάτα ἄσπρα, 45 γιαλιά, 2 ταυλάδες τοῦ καβέ(;), 11 κεσέδες τοῦ γλυκοῦ καβανόζια, 1 ὀμπρέλα, 1 καθρέπτη, 2 βαμπακερά στρώματα ἄδεια, 4 τζημπούκια χωρίς μαμίδες, 1 μπεστακτά μέ σιντίφια, 1 τουφέκι, 3 στρώματα γιομάτα μέ λινόξυλα, 1 πιτοτάψι, 3 καντιλέρια, 3 καναβέδες, 3 ταβάδες, 2 δηγάνια, 2 δετζερέδια, 1 πλακί, 1 χαλκουτζούκι, 2 καζάνια τό ἓνα μέ καπάκι, 1 γκιούμι, 2 μαγκάλια, 1 χειρόμοιλον, 2 δικέλια, 1 τζεκούρι,

Τά ὄσα ἔμειναν μέσα στό σπίτι

4 βαρέλια, 1 κάδη, 50 πυθάρια

μέσα εἰς τό μικρό τό σπίτι

7 πυθάρια, 1 καλαμοτή καί μερικά σανίδια».

Σαν γα μην ἔφτανε τούτη ἡ πρόκληση στις Μηλιές, ἔρχεται κι ἄλλη τῶρα να βάλει λάδι στη φωτιά με τον Αργύρη Νικολάου ἢ Φιλίππου, στα σίγουρα πρωτεξάδερφου του Αργύρη Φιλίππου ἢ Φιλίππιδη. Αυτός ο Μηλιώτης ἦρθε σε σύγκρουση με την κοινότητα, επειδή ο ἴδιος ἀρνήθηκε να αναγνωρίσει τους πατρικοῦς του λογαριασμούς, παρότι τρεις φορές ἐπιχείρησε ο δεσπότης Δημητριάδας να τον πείσει. Το χειρότερο ἦταν τ' ἄλλο: Οι κάτοικοι φατριάστηκαν ἐξαιτίας του, και μιὰ Κυριακή, στη διάρκεια λειτουργίας, κάποιοι φίλοι του χύμηξαν ἀπάνω στους προεστούς στο προαύλιο του ναοῦ με παλούκια και με βρισιές. Ἐκουσαν ὁμως τη φασαρία οι ἄνθρωποι της ἐκκλησιᾶς και πετάχτηκαν ἐξω. Ὁρμησαν ἀπάνω στους οπαδοῦς του Φιλίππου κι ἐπιασαν μερικοῦς, για να τους ριξουν φυλακή. Οι λοιποὶ πρόφτασαν και κλείστηκαν στο σπίτι του Αργύρη Νικολάου μαζί με τον ἴδιον και ἀμπαρῶθηκαν. Δεν ἀνοίγαν σε κανέναν, και για δυὸ μέρες τα πνεύματα στις Μηλιές εἶχαν ἀνάψει πολύ. Τότε οι κάτοικοι ἀναφέρθηκαν στο δεσπότη, παρακαλώντας τον να γίνει ἐγγυητής του Φιλίππου, κι ἀπὸ την ἄλλη να τον καλέσει στο κονάκι του για ἀπολογία. Πραγματικὰ ο δεσπότης κάλεσε τον Φιλίππου πολλές φορές, χωρίς ὁμως ἀποτέλεσμα. Ἀντίθετα οι οπαδοὶ του, σαν εἶδαν κι ἀπόειδαν, ἀναγκάστηκαν να ζητήσουν συγγνώμη. Αυτός ὁμως με τους μπράβους του ἐξακολουθοῦσε νὰ μένει διπλοκλειδωμένος σπίτι του. Τί να κάνουν τότε κι οι Μηλιώτες, ἔτρεξαν στο κονάκι του και το πολιόρκησαν. Εἶδε το ἀδιέξοδο κι ἀναγκάστηκε να παραδοθεῖ: για να μην πεθάνει ἀπὸ πείνα και δίψα. Τον παρέλαβαν κι οι Μηλιώτες και τον οδήγησαν στο μπεϊλίκι του χωριοῦ. Ἐφεραν και τον κριτὴ ἐκεῖ, που του θύμισε το χρέος του, και στο τέλος τον

ἄφησαν ελεῦθερο. Γύρισε κι αὐτός στο υποστατικό του κι ησύχασε. Ὅλα τούτα τα εκθέτει ο δεσπότης στις 15 Νοεμβρίου 1815 με το 39/Z βεβαιωτικό του σημείωμα, που σώζεται στη μιλιώτικη βιβλιοθήκη. Επειδή είναι ανέκδοτο, το μεταφέρω ἐδῶ αυτούσιο:

«Οἱ ἐν τῇ χώρᾳ μηλιαῖς χριστιανοί, μικροί καί μεγάλοι ἐλθόντες πρὸς ἐμέ, ἐζήτησαν τὴν παροῦσαν μου μαρτυρίαν μὲ τὸ νὰ εὐρέθην εἰς τὴν χώραν τοὺς κατὰ τὴν ἐτήσιόν μου περίοδον, ἐν ἧ ἠκολούθησεν ἡ ταραχὴ, καὶ ἡ σύγχυσις μεταξὺ τοῦ ἐγγχωρίου των ἀργύρη νικολάου καὶ αὐτῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἤμουν αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος, πηγαίνοντας εἰς τὴν χώραν τοὺς ἦλθον οἱ προεστῶτες καὶ ἐπρόβαλον εἰς ἐμέ, ὅτι ἔχουν νὰ λαμβάνουν ἀπὸ τὸν ἀργύρη, ἀπὸ πατρικούς του λογαριασμούς, ἔκραξα ἀμέσως τὸν εἰρημένον ἀργύρη καὶ τοῦ ἐπρόβαλα τὰ ζητήματα τῆς χώρας, παρόντων καὶ τῶν προεστῶτων, ὁ ἄνθρωπος καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ πεισθῇ τελείως, τὴν αὖριον τὸν ἔκραξα καὶ ἐκ δευτέρου, πάλιν ἐπέμενε εἰς τὰ ἴδια, τέλος ἐκράχθη καὶ ἐκ τρίτου, καὶ κοντὰ ὁποῦ δὲν ἔδωσεν ἀκρόασιν εἰς τὰ ζητήματα τῆς χώρας του μετελειότητα. ἔκαμε καὶ φατρίαν, καὶ ἔλαβε μερικούς ὁπαδούς του διὰ νὰ τελειώσῃ τὸν σκοπὸν του. τὴν κυριακὴν εὐρισκόμενοι εἰς ἐκκλησίαν μερικοὶ ὁπαδοὶ του ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἐκινήθησαν κατὰ τῶν προεστῶτων, ὑβρίζοντες καὶ μετὰ ζύλων διώκοντες ἕως εἰς τοὺς οἴκους των, ἀκούσαντες τοῦτο πάντες οἱ χριστιανοί, οἱ εὐρισκόμενοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καταλιπόντες μόνον μονότατον ἐμέ ἐξεληθόντες καὶ ἰδόντες τὸ γεωνός, μετὰ δυνάμεως καὶ ἐδικῆς των καὶ τοῦ ἐξουσιαστοῦ των ἔπιασεν ὄλους ἐκείνους τοὺς φατριαστάς ὄσου(ς) ἔτυχον, καὶ τοὺς ἐφυλάκωσεν ὁ ἐξουσιαστής, ὄστις ἐζητοῦσε καὶ τοὺς λοιπούς, πλὴν ἐπρόφθασαν καὶ ἐκρύφθησαν ὁμοῦ καὶ ὁ εἰρημένος ἀργύρης, μέσα εἰς τὸ σπητὶ του, ἐν ᾧ εἶχε καὶ τοὺς φυγάντας φατριαστάς του, ὄλοι ἔγκλειστοι. ἐπιμένει εἰς τοῦτο ὁ ἐξουσιαστής καὶ ὄλη ἡ χώρα, καὶ ζητοῦσι δικαίῳ λόγῳ τὸν ἀργύρη, καὶ νὰ ἐξεταχθῇ τί τὸ γεωνός, καὶ ἂν ἔχῃ δικαιολογήματα νὰ τὰ προβάλλῃ καὶ νὰ δικαιωθῇ, ἀπεκρίθη ἔνδοθεν ὅτι φοβεῖται νὰ ἀνοίξῃ. ἀφ' οὗ λοιπὸν τοῦτο ἐβασανίσθη δύο ἡμέρας, τελευταῖον ἦλθεν ὄλη ἡ χώρα πρὸς ἐμέ, παρακαλοῦντες θερμῶς ὁποῦ νὰ τοῦ γένω ἐγὼ κεφίλης (=ἐγγυητής), καὶ νὰ ἔλθῃ ἀφόβως εἰς τὸ κονάκι μου, καὶ νὰ εἰπῇ τὰ δικαιολογήματά του, τὸν ἐμήνυσα λοιπὸν ἐγὼ καὶ μίαν, καὶ δύο, καὶ τρίς, καὶ τέλος πάντων ἔστειλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους μου διὰ νὰ τὸν συνοδεύσουν, εἰς μάτην ὄμως δὲν εἰσηκούσθη, ὁποῦ ἂν ἐπιστεῦετο εἰς ἐμέ καὶ εἶρχετο κατὰ τὴν πρὸς με ὑπόσχεσιν ὄλων τῶν χριστιανῶν, ἠθελε διορθωθῇ τὸ πᾶγμα ἀνεξόδως, καὶ νὰ γίνῃ μία κοινὴ εἰρήνη καὶ σύμπνοια, ὁ καλότυχος λοιπὸν ἀφ' οὗ ἐστάθη εἰς τὸ πείσμά του, ἐγνώρισε καὶ ὁ ἐξουσιαστής τὴν ἀπειθείαν του, ἀφ' οὗ ἐκείνη ἡ φατρία του μετημελήθη καὶ προσέπεσε μετὰ δακρύων καὶ ἐσυγχωρήθη, καὶ ἠσύχασαν εἰς τὰ σπητάκια τοὺς ὄς πτωχοί, εἶδον καὶ τὴν ἀθωότητα ὄλων τῶν χριστιανῶν, ἔξευρον καὶ ὄσα ὁ ἀργύρης κατὰ νοῦν εἶχεν, ὄλα ἐν πάσει ἀληθείᾳ ὄμολόγησαν παρρησία καὶ τὰ ἐφάνερωσαν ἔμπροσθεν εἰς τὸν ἐξουσιαστήν, εἰς ἐμένα καὶ εἰς ὄλην τὴν χώραν. τότε λοιπὸν ὄργῃ καὶ θυμῷ

κινηθείς ὁ ἐξουσιαστής ἔτρεξε μόνος του μέ τούς ἀνθρώπους του, καί μέ ὄλου(ς) τούς βραγιάδες ἕως εἰς τό σπῆτι του, καί τόν ἐφύλαξαν ἀπέξω σφραλισμένον, ἕως ὁποῦ μόνος του ἐπαραδόθη στενοχωρηθείς ἀπό νερό καί ψωμί, καί παρέλαβεν αὐτόν ὁ ἐξουσιαστής καί τόν ἐπῆρεν εἰς τό πεηλῆκι, φυλαγμένος(;) μόνον χωρίς νά ἐνοχληθῆ οὔτε αὐτός, οὔτε τό σπῆτί του, οὔτε γρή νά τόν εἰπῆ κἀνένας τῶν χριστιανῶν, ἕως ἐδώ λοιπόν εἶμουν αὐτόπτης καί ἀτίκοος εἰς πάντα, καί τελειώσας τάς ὑποθέσεις τοῦ ...ριου μου (δυσανάγνωστες μιά δυό συλλαβές) ἀνεχώρησα. μετὰ ταῦτα ὁμοῦς ὁ βραγιάς ὅλος ἐζήτη παρ' αὐτοῦ λογαριασμόν, ἔφεραν τόν κριτήν καί ἐκρίθησαν ἀναμεταξύ των, θεωρήσαντες τούς λογαριασμούς των, καί ἀφ' οὗ ἀπεφάσισεν ὁ κριτής τό δίκαιον τῶν βραγιάδων ἐκεῖνο ὅπου εὐρέθη, τόν ἀπέλυσαν ἀνενοχλήτως χωρίς τήν παραμικράν παιδείαν (δηλαδή τιμωρία), καί περιήλθεν εἰς τό σπῆτί του. εἰς αὐτά ὅλα λοιπόν εἶμουν αὐτόπτης, καί κατά τήν ζήτησιν ὅλων τῶν χριστιανῶν δίδω τήν παροῦσαν μου μαρτυρίαν. α.ω.ε: νοεμβρίου

1ε

(ἽΥπ.) Ὁ Δημητριάδος Ἀθανάσιος».

Παρόλη ωστόσο τη μεσολάβηση του δεσπότη Δημητριάδας, η φαγωμάρα στις Μηλιές δέν πήρε τέλος. Γι' αὐτό κι ο ιεράρχης επανέρχεται με τρία γράμματα ὡς τα τέλη του 1815 προς το Γρηγόριο Κωνσταντά (15), χωρίς ὁμως να πάρει ἀπάντηση. Ὡστόσο δεν παραιτεῖται ἀπ' την προσπάθεια διευθέτησης των μηλιώτικων διαφορῶν. Πιάνει λοιπόν και γράφει στις 3 Γενάρη 1816 ἀπό τη Μακρινίτσα, που βρισκόταν, νέο γράμμα προς τους προὔχοντες των Μηλιῶν τώρα (16), για να εκφράσει ἀρχικά κάποια πίκρα, ἐπειδή ἔμειναν ἀναπάντητα τα τρία γράμματα που ἔστειλε στον Κωνσταντά. Στη συνέχεια να τονίσει ὅτι και ο μουχαβούζης (=φρούραρχος) της Μακρινίτσας γνώριζε τα καθέκαστα και ρωτοῦσε σχετικά. Για να εἰρηνέψουν λοιπόν τα πράγματα, «πού δέν πηγαίνουν καλά», ὅπως ἔγραφε, καλοῦσε τους προὔχοντες να στείλουν δυό ἐγκριτοὺς της κοινότητος, για να συζητήσουν και να ἀκουστοῦν οι θέσεις και των δυό πλευρῶν. «... νά σᾶς διορθώσωμεν νά σᾶς εἰρηνεύσωμεν», τους σημείωνε. Ἐπρεπε ὁμως και οι προσετώτες να βοηθοῦσαν γι' αὐτή την εἰρήνευση.

Σε περίπτωση πάλι που οι Μηλιῶτες θα ἀδιαφοροῦσαν να στείλουν γραφή κι ἀνθρώπους στη Μακρινίτσα, η ἐπέμβαση των Τούρκων—τους βεβαίωμε ο δεσπότης— θα ἦταν σίγουρη. Ὑστερα υπῆρχε κίνδυνος να

15. Δε γνωρίζω ἀν σώζονται σήμερα τούτα τα γράμματα, που στάλθηκαν πράγματι, ὅπως βλέπουμε στην παραπάνω ἐπιστολή του δεσπότη προς τους προὔχοντες των Μηλιῶν.

16. Το γράμμα ὑπάρχει στον Ζ' φάκελο της μηλιώτικης βιβλιοθήκης δημοσιεύτηκε ἀπ' το Νικόλαο Ι. Πανταζόπουλο (ὀπ.π., σελ. 77-78-79).

αναφερθεί σχετικά ο μουχαβούζης Μακρινίτσας στις ανώτερες Αρχές, και κανείς δεν ήξερε τ' αποτελέσματα. Κάθε τόσο μάλιστα τούτος ο Τούρκος ενοχλούσε το δεσπότη και του ζητούσε ν' αντιδράσει. Ήταν ανάγκη λοιπόν ν' αποδείξουν επιτέλους οι Μηλιώτες —συνέχιζε ο δεσπότης— τί είχαν να λαβαίνουν απ' τον Αργύρη Φιλίππου, κι αυτός ήταν πρόθυμος να τα δώσει. Στο τέλος τούς ειδοποιούσε πως αν και πάλι αδρανούσαν, αυτός νίβει τα χέρια του κι αποσύρεται από κάθε ευθύνη και παράλληλα τους έδινε να καταλάβουν ότι οι Μουσουλμάνοι πιθανό να τον ανάγκαζαν να βγάλει αφοριστικό έγγραφο ενάντια στους Μηλιώτες για τη φαγωμάρα τους.

Άγνωστος παραμένει ο βαθμός ανταπόκρισης των Μηλιωτών προς το γράμμα του δεσπότη. Δυόμιση μήνες όμως πιο ύστερα οι κάτοικοι εκλέγουν τρεις πληρεξούσιους προεστούς στο πόδι εκείνων που παραιτήθηκαν, για να εποπτεύουν τα μηλιώτικα πράγματα και να διαφεντεύουν και τους βεκίληδες. Συντάζουν μάλιστα και έγγραφο, που υπόγραψαν εννιά κάτοικοι (έξι παπάδες και τρεις λαϊκοί), για να δηλώσουν πως όποιος έπαιρνε το μέρος των δυο εχθρών της πατρίδας, όπως αποκαλούνταν, Αργύρη Φίλιππα και Αργύρη Νικολάου Φιλίππου, και φέρει ρήξη πάλι στο χωριό, θα τιμωρούνταν με βαρύ πρόστιμο. Θα πλήρωνε —γράφανε— ήθελε δεν ήθελε «έκεϊνα όποϋ χρεωστοϋν είς τήν χώραν μας κοινῶς καί προσωπικῶς, καί χίλια γρόσια είς τό μουτπάκι τής ιεράς κρίσεως (17), καί χίλια γρόσια στό κονάκι (1 διοικητήριο)». Άμα πάλι οι δυο πιό πάνω «έχθροί τής πατρίδος», όπως χαρακτηρίζονται για δεύτερη φορά, πειράζουν ή ζημιώσουν τους προεστούς, συμφώνησαν όλοι να τους αποζημιώσουν, και τα χρήματα θα τα έπαιρναν απ' τους ίδιους τους υπεύθυνους, αφού οι προεστοί αναγκάστηκαν να γίνουν εχθροί των δυο Αργύρηδων στην προσπάθειά τους να προστατέψουν τα συμφέροντα του χωριού. Γι' αυτό κι αποφάσισαν να ικανοποιήσουν τους προύχοντες που τυχόν θα ζημιώνονταν «μέ τήν ζωήν μας, καί μέ τήν ζωήν τῶν παιδιῶν μας, καί μέ τό ἔχειν μας», όπως βεβαίωναν (18).

Η διαμάχη συνεχίστηκε και την άλλη χρονιά (1817). Μάλιστα ο αντίπαλός της έφτασε κι ως τη Λάρισα, όπου πήρε θέση κάποιος Τούρκος αξιωματούχος ή Έλληνας. Αυτός, χωρίς να σημειώσει τ' όνομά του, έγραψε στις 15 Φλεβάρη 1817 προς τους γέροντες των Μηλιών Γιάννη Δήμου, Δημήτρη Κωνσταντίνου, Χατζή Πανταζή και Ρήγα ένα ανορθόγραφο σημείωμα. Μ' αυτό τους διάταζε να παρουσιαστούν, έχοντας μαζί τους και

17. «Μουτπάκι της ιεράς κρίσεως» ήταν το ταμείο αλληλοβοήθειας.

18. Το έγγραφο τούτο, που σύνταξαν οι Μηλιώτες στις 19 Μαρτίου 1816, το έφερε σε φως ο Νικόλαος Ι. Πανταζόπουλος (όπ.π., σελ. 79-80), και γι' αυτό δε θεωρώ σκόπιμο να το δημοσιέσω ξανά εδώ.

τους δυό βεκίληδες του χωριού, στον Σαΐταγα του Βόλου, όπου θα βρισκόταν κι ο επιστολογράφος. Να πάνε οπωσδήποτε, τους παρ'αγγελνε, για να «θεορίσο το αναμιταξήσας με τον κοτζούκ (=μικρόν στην ηλικία) αργίριν» (19)· έτσι τους έγραφε. Καμιά ωστόσο πηγή ενημερωτική της συνέχειας δεν μπόρεσα ν' ανακαλύψω.

Στο μεταξύ ο Αργύρης Νικολάου παρουσιάζεται με μιάν αχρονολόγητη δήλωσή του προς τους προύχοντες Μηλιών, για να τονίσει αρχικά πως συμφωνεί και δέχεται την προστασία και τη βελτίωση του σχολείου στις Μηλιές. Ακόμα να υπογραμμίσει την ανάγκη προστασίας του χωριού απ' τους εχθρούς του, κι επιπλέον ότι έπρεπε να βρεθούν τα βαθύτερα αίτια της αναταραχής εκεί, για να αποζημιωθούν όσοι αδικήθηκαν και να αποδοθεί το δίκαιο. Τελειώνοντας ο Αργύρης Νικολάου εκφράζει τη θέλησή του να ζήσει ειρηνικά με όλους στις Μηλιές, ώστε όλοι μαζί να έχουν τη δυνατότητα αντιμετώπισης κάθε κατάστασης κρίσιμης. Το ανέκδοτο τούτο κείμενο βρίσκεται, με τον αριθμό 10, στον Θ' φάκελο της μηλιώτικης βιβλιοθήκης και λέει τούτα:

«ιδού ἡ ἀπόκρισις, τῶν τεσσάρων ἐρωτήσεων· θέλω νά ἰδῶ, ἂν ὀρθῶς φρονῶ, ἢ ὄχι.

Περί μὲν τοῦ Σχολείου, τούτο μόνον ἤξεύρω, καί φρονῶ, ὅτι τό μόνον καί ἀναγκαῖον καλόν ὅπου ἴσχυρε νά ὠφελήσῃ τήν πατρίδα εἶναι τό σχολεῖον· τό ὅποῖον ἔχομεν χρέος νά τό βοηθήσωμεν πρός αὔξησιν καί ἐντέλειαν, καί χρείας τυχούσης νά τό διαφεντεύσωμεν, διά νά μήν πειράζεται, ἢ ἄλλως βλάπτεται ἀπό τινά, ἀποδίδοντες καί τήν πρέπουσαν τιμήν εἰς τοὺς διδασκάλους. πῶς ἴσχυρε ὅμως νά βοηθηθῇ καί νά ἔλθῃ εἰς ἐντέλειαν, ἢ ἀγωνία σας εἶναι ἀρκετόν νά τό κρίνετε, νά τό ἀποφασίσῃτε, καί ἐμένα μέ εὐρίσκετε πρόθυμον εἰς τήν ἀπόφασίν της. Περί δέ τῆς Πατρίδος, θέλω ὅπου πάντοτε νά φυλάττεται ὡς ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ. νά διαφεντεύεται σχεδόν καί μέ τό αἷμα μας ἐναντίον τῶν φθορέων της ἐξωτερικῶν καί ἐσωτερικῶν, νά φυλάττωνται ἢ ὑπόλειψίς της καί τά ἰντερέσσαντες (αγνοῶ τή σημασία της) μέ μεγάλην ἀκρίβειαν, καί ὁ καλός της πατριώτης νά τιμᾶται, καί ὁ φθορεὺς της νά παιδεύηται σκληρῶς. περί δέ τῆς καλῆς διοικήσεως μοί φαίνεται ὅτι τό νεοσυστηθέν σύστημα εἶναι καλόν· ἀπό μέρος μου ὅμως δίδω ὄλην τήν πίστιν εἰς τήν εὐγενίαν της ὡς εὐπατρίδην φρόνιμον καί πρακτικόν νά στοχασθῇ τήν καλυτέραν διοίκησιν.

Διά δέ τὰς ζημίας, ὅπου ἠκολούθησαν ἀπό τά δώδεκα χρόνια σχεδόν καί ἐδῶ,

19. Πρέπει να είναι ο Αργύρης Νικολάου, όχι ο Αργύρης Φιλίππου. Πάντως το σημείωμα τούτο, με τον αριθμό 21, ανέκδοτο όπως είναι, σώζεται στον Ζ' φάκελο της μηλιώτικης βιβλιοθήκης.

ἐξ αἰτίας τῶν διχονοιῶν, πρέπει νά θεωρηθοῦν μέ μίαν βαθεῖαν διάκρισιν, πόθεν, πῶς, καί ἐκ τίνος αἰτίας, καί θεωρηθεῖσαι κατά βάθος καί μέ ἀκρίβειαν νά ἀποδοθῆ τό δίκαιον καί ἡ ζημία εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἀνήκει, διά νά μήν ἔχη τινάς παράπονον ὅτι ἐζημιώθη ἀδίκως.

Μαζύ σας δέ, θέλω νά ζήσω, φιλικῶς καί ἀδελφικῶς καλλίτερα, νά σᾶς τιμῶ ὡς πατέρα καί τοῦς ἀδελφούς σου ὡς ἀδελφούς μου μεγαλυτέρους, καί τοῦς συγγενεῖς σου καί φίλους σου (20) νά τοῦς στοχαζόμαι ὡς ἰδίους μου συγγενεῖς καί φίλους· νά μέ τιμᾶτε καί ἡ εὐγενία σας ἐκ μέρος σας ὡς μικρότερον ἀδελφόν σας. "Ἄν ἐχθρός τις ἐπιβουλεύεται τήν τιμήν, τήν ὑπόλειψιν, τήν ἀσφάλειαν τῶν πραγμάτων της, νά τόν στοχαζόμαι ὡς ἴδιόν μου ἐχθρόν, καί νά κάμνω αὐτοπροαιρέτως ἐκεῖνο ὁποῦ ἀνήκει εἰς ἓνα ἐχθρόν μου. ὁμοίως θέλω καί ἡ εὐγενία της νά κάμψη διά ἐμέ. "Ἄν κανένας θελήσῃ νά βλάψῃ τινά ἀπό τοῦς συγγενεῖς καί φίλους μας, νά στοχαζόμεθα τήν ζημίαν του ὡς ἴδιάν μας, καί νά τόν βοηθῶμεν μέ μίαν ψυχήν. ἐν ἐνί λόγῳ τήν τιμή της, τήν ἀσφάλειαν τῶν πραγμάτων της, τήν ὑπόλειψίν της, τά ἰντερέσσαντες, τήν ζημίαν της, νά τά στοχαζόμαι ὡς ἐδικά μου. ὁμοίως καί ἡ εὐγενιάτης τά ἐδικά μου ὡς ἐδικά της. μέ αὐτά στοχαζόμαι ὅτι ἠμποροῦμε νά ζήσωμε ὡς ἀδελφοί καί ἤσυχα, βοηθούμενοι ἀμμοιβαίως.

ὁ δοῦλος

A:N: Φ(ιλίππου)»

Ἀλλά οἱ Μηλιώτες δεν ξεγελιόνταν. Γνωρίζοντας πῶς ὁ Νικολάου παραμένει ἀρνητής του χρέους του προς τήν κοινότητα, ἀπορίψανε τις καλές του, τάχα, προτάσεις καί τράβηξαν σε σκληρά μέτρα. Τον ἔκαναν πέρα ὡς ξένον κι ἀσχετον πια με τις Μηλιές. Νευρίασε κι αὐτός κι ἔτρεξε στο τούρκικο κάστρο του Βόλου. Τα εἶπε ἐκεῖ ὅπως αὐτός ἠθελε. Τότε οἱ Τούρκοι κάλεσαν ονομαστικά τρεις Μηλιώτες, ἀλλά οἱ ἄρχοντες του χωριοῦ ἔστειλαν ἄλλους. Τους Γεώργιο Μαλαμάκη καί Αναγνώστη Παρίσαινας, για να δώσουν τις ἀπαντήσεις τους. Ἀκόμα για να δείξουν στους Τούρκους το χοντζέτι, που υποχρέωνε τον Ἀργύρη Νικολάου να πληρώσει στην κοινότητα ὅσα ὀφειλε. Τότε κι ἦταν ἐλεύθερος να ἐπιστρέψῃ στη γενέτειρά του. Διαφορετικά να μην ξαναπατήσῃ στις Μηλιές, και ας τον βαραίνει ἡ ἀμαρτία καί δῶ και στον ἄλλο κόσμο. Μαζί, τέλος, με το χοντζέτι, οἱ Μηλιώτες ἐφοδίασαν τους δυό πληρεξούσιους καί με το ἀπό 25 Φλεβάρη 1817 ἔγγραφο, ἀπ' ὅπου πληροφοροῦμαστε τα παραπάνω. Το ἔγγραφο τοῦτο, με τον ἀριθμό 6, δημοσιεῦθηκε στα 1967 ἀπ' το Νικόλαο Ι. Πανταζόπουλο (ὄπ.π., σελ. 80-81), ὅπως ἀντιγράφηκε στον Η' φάκελο της μηλιώτικης βιβλιοθήκης.

20. Πουθενά δε φαίνεται σε ποιόν ἀπευθύνεται.

Ήταν τόση η πρόκληση που δημιούργησαν οι δυό Αργύρηδες στις Μηλιές, ώστε οι κάτοικοι να τους τοποθετήσουν στη χορεία των... αμαρτωλών και να τους ονοματίζουν και σε σοφίσματα ακόμα. Ένα τέτοιο βρήκα κι αντέγραψα σε αχρονολόγητο δισέλιδο απάνθισμα διάφορων συλλογισμών, που με τον αριθμό 22 έχει καταχωρηθεί στον ΚΑ φάκελο της παραπάνω βιβλιοθήκης:

«πᾶς ἁμαρτωλός οὐκ ἔστι δοῦλος Χ(ριστ)οῦ, ὁ ἀργύρης ἔστι ἁμαρτωλός, λοιπὸν οὐκ ἔστι δοῦλος Χριστοῦ».

Αλλά ούτε κι αυτή τη φορά τακτοποιήθηκαν οι διαφορές στις Μηλιές, για να γεφυρωθεί το χάσμα. Η κάθε πλευρά επέμεινε στη θέση της και δεν ἔλεγε να υποχωρήσει με τίποτα. Δεν ἄκουγε κανένα, ούτε Τούρκο ούτε δεσπότη. Είδε λοιπὸν κι ἀπόειδε πάλι ο δεσπότης, κι αναγκάστηκε να στείλει κι ἄλλη γραφή ἀπὸ την Πορταριά προς τους κοτζαμπάσηδες στις Μηλιές το Νοέμβρη του 1817.

Στην ἀρχή τους υπογραμμίζει πράγματα ἄσχετα με τὸ ἀντικείμενο τούτης της ἔρευνας, κι ὕστερα τους καλεῖ στην Πορταριά. Να πάει μαζί κι ο Αργύρης (ποιὸς ἀπ' τους δυό;), κι ὅλοι να περάσουν ἀπέναντι (οπωσδήποτε στη Μακρινίτσα), για να ακουστοῦν και οι δυό πλευρές παράλληλα και να φανεῖ ποῦ πέφτει τὸ δίκαιο. Το ἀνέκδοτο τούτο γράμμα του δεσπότη το βρήκα στον ΚΓ φάκελο της μηλιώτικης βιβλιοθήκης, με τον αριθμό 47, κι ἔχει ἔτσι στο μέρος που ἀφορᾷ την περίπτωσή μας:

*«.....
τέκνα μου ἀγαπητά, τοῦτο εὐρίσκομεν εὐλογον, μετὰ τοῦ ἁγίου νικολάου τὴν δευτέραν ἡμέραν, λαμβάνετε τὸν κόπον καὶ ἔρχεσθε, καὶ ἔρχονται μαζί ὁ κύρ ἀργύρης, ὁ κύρ ἀναγνώστης καὶ ὁ ῥήγας εἰς πορταριάν, καὶ διὰ ἀγάπην σας ἀφήνομε κάθε δουλιάν μας, καὶ ἀπερνοῦμεν ἀντίκρυ, ἐκεῖ λοιπὸν παρόντος μου ὀμιλεῖτε καὶ ἡ τιμιότης σας, ὀμιλοῦν καὶ οἱ βακουφιλίδες (δηλαδή η πλευρά των δυό Αργύρηδων), καὶ ἀκούγομεν τὰ δίκαια καὶ τῶν δύο μερῶν καὶ ἴσως συμπαιρένομε ποῦ τὸ δίκαιον, καὶ ἂν ἤμπορέσωμε νὰ σᾶς διορθώσωμε καὶ τὰ δύο μέρη καλῶς, εἰδέ τότε, ἀφ' οὗ καταλάβωμε ποῦ κλίνει τὸ δίκαιον, ἐκεῖ καὶ θέλομε φανῆ σοσθοί (σωστοί ἤθελε να γράψει) ἀφιλοπροσώπως κατὰ τὸ χρέος, καὶ τότε θέλετε ἰδῆ καὶ πληροφορηθῆ, ἂν εἶμαι κοινός πατήρ ἢ ὄχι, εἰδέ τὸ νὰ ἀκούω ἐδικά σας δικαιολογήματα, τὰ ὅποια νὰ τὰ ἀναιροῦν οἱ βακουφιλίδες, καὶ πάλιν νὰ ἀκούωμε βακουφιλίδων, καὶ τὰ ἀναιρήτε ἡ τιμιότητά σας, χωρὶς νὰ εἴσθε καὶ τὰ δύο μέρη παρόν, μήτε πιστοῦμαι ἄλλ' οὐδέ ἰξεύρω τί νὰ εἰπῶ, αὐτός λοιπὸν εἶναι ὁ μόνος τρόπος, καθὼς εἶπα καὶ τοὺς παρόντας, ὅπου ἂν γένη νὰ ἤμπορέσουν, τὸσον καὶ οἱ ἐδικοί σας, ὅσον καὶ οἱ ἐδικοί τους νὰ λάβουν τὰ δίκαιά των, ὄχι πάλιν καὶ δὲν ἀγαπᾶτε νὰ τὸ κάμετε τοῦτο εἴσθε οἰκοκυροί, τοῦτο εἶναι τὸ χρέος μας, καὶ ὅπως ἀγαπᾶτε ἀκολουθήσατε καὶ μὴ μᾶς κατακρίνετε χωρὶς νὰ ἐνεχώμεθα, ἵνα ἔχετε καὶ τὰς παρ' ἡμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας (αὐτὸ νοεμβρίου κστ).*

(Υπ.) ὁ Δημητριάδος εὐχέτης ὑμῶν διάπυρος».

Στό μεταξύ όμως —καλοκαίρι 1817— παρακολουθούμε μιὰ ομολογία μεταμέλειας του Αργύρη Νικολάου και της μητέρας του Ελένης Αθανασίου προς το Μηλιώτη άρχοντα Ιωάννη Δήμου. Μετάνωσαν και οι δυο και το δήλωναν γραφτά, για την ως τότε βλαπτική συμπεριφορά τους προς το συγχωριανό τους Δήμου. Ολα όσα έπραξαν εναντίον του —βεβαιώναν— ήταν αποτέλεσμα εμπάθειας, και κανένας πια δεν μπορούσε να διεκδικήσει τίποτ' απ' αυτόν. Ούτε αυτοί οι δυο ούτε κανείς άλλος από τους δικούς τους. Η ομολογία, κυρωμένη απ' το δεσπότη Δημητριάδας Αθανάσιο και υπογραμμένη από έξι μάρτυρες, βρίσκεται, με τον αριθμό 37, στον Ζ' φάκελο της πιο πάνω βιβλιοθήκης. Περιττεύει όμως η μεταφορά της εδώ, γιατί έχει δημοσιευτεί απ' το Νικόλαο Ι. Πανταζόπουλο (όπ.π., σελ. 83-84).

Είναι πιθανό αυτή η προσωπική διαφορά να σχετίζεται με τη γενικότερη διαμάχη στις Μηλιές.

Στά χρόνια της έντασης των καυγάδων στις Μηλιές του Πηλίου, ζούσε εκεί κι ο δάσκαλος του Γένους Γρηγόριος Κωνσταντάς. Δε βρήκα ως τώρα κανένα στοιχείο διαφωτιστικό της αήθθης του. Στα σίγουρα δε θα έμεινε απαθής ο σοφός δάσκαλος για την κατάσταση στο χωριό του. Ωστόσο δεν έπαυε να ενημερώνει με γράμματα το συγχωριανό του Άνθιμο Γαζή, που ζούσε στη Βιέννη. Δυστυχώς τούτα τα γράμματα δεν υπάρχουν σήμερα. Σώζονται όμως αρκετά του Γαζή προς τον Κωνσταντά, τα οποία έχουν καταχωρηθεί στον Ε' φάκελο της βιβλιοθήκης Μηλιών. Εκεί τα βρήκε και τα δημοσίευσε αργότερα ο Βαγγέλης Σκουβαράς (21).

Στα γράμματα λοιπόν του Γαζή κατοπτρίζεται μιὰ βαθιά θλίψη και μιὰ ανησυχία για την κατάσταση στις Μηλιές. Την πρώτη αντίδρασή του θα εκδηλώσει με το 17/21.4.1816 γράμμα του απ' τη Βιέννη προς τον Κωνσταντά, που τον είχε κατατοπίσει σχετικά στις 8 Νοεμβρίου 1815. Να τι έγραφε, ανάμεσα στ' άλλα που δεν ενδιαφέρουν εδώ:

«Τά κινήματα καί τά πείσματα τῶν συμπατριωτῶν μας πολύ μέ έλύπησαν καί έτάραξαν. Δέν ήξεύρω τή άληθεία, έως πότε καί έως πού έχη νά φθάση ή άχρειότης τινων, όττινες διά τής κακοτροπίας των φθείρουσι καί ζημιούσι τήν δυστυχῆ πατρίδα. Τό εφανέρωσα εἰς τόν Δανιήλ, καί έταράχθη καί αυτός, όστις καί συμπεραίνει ότι είναι κρυφά κινήματα τοῦ άδερφοῦ του (22), δι' ό καί άπεφασίσαμεν έρχόμενοι σύν Θεῶ αὐτοῦ, ό εἰς νά γένη γέροντας, καί ό άλλος

21. Σελίδες από την ιστορία της Μηλιώτικης Σχολής, όπ.π., σελ. 241-278.

22. Είναι πολύ αποκαλυπτική η παρατήρηση τούτη του Γαζή: Ο ίδιος ο Δανιήλ Φιλιππίδης, δάσκαλος του Γένους, ομολογεί την κακή διαγωγή του αδερφοῦ του Αργύρη Φιλίππου ή Φιλιππίδη, που μαζί με τον Αργύρη Νικολάου έκαναν άνω κάτω τις Μηλιές.

γραμματικός, και όλα αι υποθέσεις τής χώρας να γίνονται δημοσίως και χωρίς δολιότητα τινά προς ζημίαν των πτωχών (23). *Nai!*».

Αργότερα πάλι ο Κωνσταντάς θα του στείλει νέα μαντάτα για τη μηλιώτικη αναταραχή, κι ο Γαζής θα συγκλονιστεί περισσότερο. Έπιασε τότε και σύνταξε άλλο γράμμα για τον Κωνσταντά 10 Αυγούστου 1816. Απ' αυτό τώρα μαθαίνουμε, κοντά στ' άλλα, πως ο ανιψιός του Βασιλῆς είχε συνταχτεί με τον Αργύρη Φιλίππου (24), κι ο Γαζής του παράγγελε να πάψει ν' ανακατώνεται σε τέτοιες υποθέσεις. Παράλληλα συμβούλευε τους Μηλιώτες να αγαπηθούν με τον Αργύρη (το Φιλίππου όπως πιστεύω) και να τον φέρουν πάλι στο χωριό τους. Συγκεκριμένα έγραφε:

«... Ταύτην τήν νύκτα δέν έκοιμήθην όλότελα, στοχαζόμενος τά κακεντρεχῆ κινήματα τών άνεπισθών μου. Τί χάλι! Τί κατάστασις διά όνομα Θεοῦ, εἶναι αυτό!! Δέν έντρέπονται οί άνόητοι; Ποσάκις έγραψα τῷ Βασιλῆ ν' άπέχη από τοιαῦτα πράγματα! Άλλ' αυτός κωφαίνεται. "Αν ήταν τρόπος, τῆ άληθεία ήθελα πιάση τό μενζίλι (αγνοώ τη σημασία της) και νά φθάσω αὐτοῦ. Σέ παρακαλῶ εἰπέ και τῷ Γιαννάκη νά λείπη από τά τοιαῦτα, και νά ήσυχάσωσι μίαν φοράν, νά αγαπηθῶσι μέ τόν 'Αργύρη και νά τόν φέρωσιν όπίσω. Τῆ άληθεία θά μέ κάμωσι νά κατέβω κατ' εὐθειαν εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν και νά πάρω τόν Μουκατᾶν επάνω μου, και τότε θέλω τούς βάλλει εἰς δρόμον. Δέν λυποῦνται τήν πατρίδα; Δέν λυποῦνται τούς πτωχοῦς; Θέλουν νά τούς σκλαβώσουν; 'Αλλοίμονον! Δάλησον, άδελφέ, τόν Βασιλῆν και εἰπέ αὐτῷ εκ μέρους μου, ότι πολλά μοί κακοφαίνεται εἰς τά κινήματά του. Νά μή ζητῆ εκδίκησιν, αλλά νά ένθυμηθῆ τά προς τούς συγγενεῖς του χρέη. Εἰπέ τῷ όσα ήμπορέσης: 'Από τήν άῦπνίαν δέν ήμπορῶ νά εκτανθῶ περισσότερον. Εὔχομαι νά σε ἰδῶ όγλήγορα. 'Υγίαινε και άνδρίζου.

‘Ο άδελφός (Υπ.) ‘Ανθιμος Γαζής».

Σαν υστερόγραφο θα υπογραμμίσει και τούτα:

«Εἰπέ χαιρετήματα εἰς όλους τούς έγχωρίους, και ότι τά κακά των κινήματα μᾶς έντροπιάζουν εἰς όλον τόν κόσμον, διότι έφθασε μίαν φοράν νά άκουσθοῦν οί Μηλιές».

Την άλλη χρονιά ο Γαζής πατούσε το πόδι του στις Μηλιές. Δεν μπορούσε τώρα να μην αντιδράσει από κοντά, να μη ριχτεί σε μιὰ

23. Πώς να μη συγκινηθεί κανείς απ' αυτή τη φιλειρηνική διάθεση και τη θέληση της προσφοράς των δυο αληθινών πατριωτών; Δεν μόρεσαν βέβαια να εκτελέσουν την απόφασή τους. Γιατί ο Δανιήλ Φιλιππίδης δεν ξαναγύρισε στις Μηλιές ως το 1833, που πέθανε στα ξένα. Ο Γαζής ήρθε, αλλά ο βασικός του στόχος τώρα ήταν άλλος. Σταλμένος από τους φιλικούς, έπρεπε να εξαντληθεί για να οργανώσει τους Πηλιορείτες, προλειπίνοντας το έδαφος για την επανάσταση.

24. Το διαπιστώνουμε τούτο κι από άλλο γράμμα του 'Ανθιμου Γαζή προς τον Κωνσταντά (6.3.1814). Βλ. Βαγγέλη Σκουβαρά, όπ.π., σελ. 257.

προσπάθεια επαναφοράς της γαλήνης στο ανακατωμένο χωριό του. Τελικά τον Απρίλη του 1819 οι δυό αντιμαχόμενες μερίδες έδωκαν τα χέρια και μόνοιασαν. Το φοβερό χάσμα, που είχε ανοιχτεί από χρόνια, γεφυρώθηκε. Περιχαρής κι ο Γαζής, έπιασε τότε και σύνταξε γράμμα για το Γιάννη Δήμου, για να του αναγγείλει τα ευχάριστα και να του πει, πως οι Μηλιές γίνονταν παράδειγμα στ' άλλα χωριά. Παράλληλα να σημειώσει ότι ο ανιψιός του Βασίλης, που είδαμε και πιό πάνω, θα στελνόταν απ' τους Μηλιώτες στην Κωνσταντινούπολη, ώστε να σμιξουν εκεί για να συνεργαστούν κι οι δυό στ' όνομα της πατρίδας.

Το ανέκδοτο τούτο γράμμα, γραμμένο με το χέρι του Γαζή, έχει καταχωρηθεί, με τον αριθμό 35 στον Ε' φάκελο της μηλιώτικης βιβλιοθήκης, κι είναι αυτό:

*«Περιπόθητέ μοι κύρ Ἰωάννη (25), Σέ ἀσπάζομαι σὺν τῷ Χριστὸς ἀνέστη.
τῆ 13. ἀπριλίου 1819. Μηλιαῖς*

Ἰδοῦ, φίλτατε, ἡ εὐχή μας ἐπληρώθη, καὶ οἱ συμπατριῶται μας Μηλιῶται ἔγιναν πλέον ἓνα σῶμα, καὶ ἄμποτες νά μείνουν καὶ εἰς τό ἐξῆς σύμφωνοι, διὰ νά ζήσωμεν εἰρηνικά, καὶ χωρὶς νιφσανιέτια (=ἐμπάθειες), καὶ τί ἄλλο καλῆτερον εἰς τοῦτον τόν κόσμον ἀπό τήν ὁμόνοιαν καὶ συμφωνίαν; ἡ ὁμόνοια φέρει ὅλα τά καλά εἰς μίαν χώραν, καὶ ἡ ἀσυμφωνία ἐκ τοῦ ἐναντίου τά διασκορπίζει. ἡ εὐχή μας εἶναι νά ἰδοῦμε τήν πατρίδα μας εὐτυχισμένην, καὶ νά λάβουν καὶ τά λοιπά χωρία παράδειγμα ἀπό ἡμᾶς. καὶ τοῦτο εἶναι τό μόνον ὁποῦ ἀγωνιζόμεθα. εἶσαι πατριώτης καλός καὶ τό γνωρίζεις, δέν λέγω περισσότερα.

Ἄ Βασίλης ἀνεψιός μου, κοινῆ γνώμη, στέλλεται αὐτοῦ, διὰ νά συναγωνισθῆτε ὑπέρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ τῆς πατρίδος. στοχάζομαι ὅτι δέν μεσολαβεῖ καμμία ψυχρότης ἀναμεταξύ σας, καὶ ἂν εἶναι (ἔ μὴ γένοιτο) τώρα εἶναι καιρός νά τήν ἀπορρίψετε, καὶ μέ μίαν ψυχῆν, νά δουλεύσητε τήν πατρίδα, καὶ νά γένητε εὐεργέται αὐτῶν τῶν δυστυχῶν συμπατριωτῶν μας. Ἄν μείνετε ἐνωμένοι, ἡ πατρίς θέλει ἀπολαύσει πολλά. εἶσαι φρόνιμος, εἶσαι πολιτικός, γνωρίζεις τόν κόσμον, γνωρίζεις τά πρός τήν πατρίδα χρέη, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νά παρασταθῆς μέ ὄλην σου τήν ψυχῆν εἰς ταύτην τήν ὑπόθεσιν, καὶ ἂν τοῦτο κατορθωθῆ, ἡ πατρίς μένει ἡσυχος διὰ πάντα. Συνδεθῆτε λοιπόν μέ τόν δεσμόν τῆς ἀγάπης, πληρώσατε

25. Πρόκειται για το μηλιώτη Γιάννη Δήμου, όπως βλέπουμε στο πίσω μέρος της επιστολής, όπου επίσης σημειώνεται με το χέρι του Γαζή και η διεύθυνση του Δήμου. Αυτός είχε αναχωρήσει πριν από λίγες μέρες για την Κωνσταντινούπολη, μαζί με άλλους προεστούς της χώρας του. Πήγαινε με σκοπό να πετύχουν να χωρίσουν το μουκατά των Μηλιών «από το τόπι του Κεσερλή μουκατασί», όπως δήλωναν οι Μηλιώτες προύχοντες με το απο 1ης Απριλίου 1819 βεβαιωτικό, που σώζεται στη βιβλιοθήκη των Μηλιών (φάκελος Ζ', αριθ. 29). Ο Γιάννης Δήμου, ένας από τους πρωταγωνιστές στην εξέγερση των Μηλιών το 1821, δολοφονήθηκε με την έκρηξη του κινήματος από αντιδραστής.

Περιγράφε μοι κλπ θανάτου, Σε εσθλαφορ
ουτ ευ χειροδ αεζα.

Ος 13. αυρ. 1819. Μολιας

Τουτ, ριχαλα, η ευχα' μας εσπρωδω, ζ' οι σμσαριωτα μας Μαχιωτα εβαν
σχοιον ενα ουρε. κα εμσοτα ναρζου ζ' εις το εβα σφρυμοι, δια να βουο:
μν εβνινα να χωρις νιστανιελα. ζ' η' εβα εσθλαφορ εις το ου του ποο.
μου εου τιν σφνοιοι ζ' σμφυτιαν; η εμφοιοι ρερε εβα να εσθλαζ
μιαν σφουρα ζ' εσφυριελα ελα εν αυτιζ να διασκαρσφζ. η εβα
μου ζ'να, να ιδωρην να σαβιδα με ελχισηκουν, ζ'να χαδον ελ λαζοι:
σε σφρια σαρδβγρε αου εμα. κα λυε ζ'να ε' μόνον ου εμφοι:
μεδα. ζ'να σαβιδα ρουο κα το πωρζζ, δεν γερε σαβιδαρε.

Ο βασιγος αυριος με, κοινζ πωρε, ζεχρε αεζ, εβα να ουνα:
μονωδτε ουερ ζ' κοινζ ραζ να σαβιδαο. ζεχ'φορε ολι δεν μεσοζ:
εζ ραχρια σφχολε αυρελαζουαζ. ζ' α' ζ'να, (ο' με' μενοιζ) εβα
ζ'να ρερε να τιν εσφρζιζε, κα με μιαν σφζην, να εσθλαζε τιν
σαβιδα, κα να γερε αερελα, αλλε τιν εσφουζ σμσαριωτον με.
ηυ μενεε ευρωδιο, η σαβις δεζζ εσθλαζοζ σπζα. ζ'να προνιμοζ, ζ'να
σαβιαοζ, πωρζζ, τιν κωρεον, πωρζζ, κα ερεοζ τιν σαβιδα ερεζ, κα
δια τζο ερεοζ να σαρσζεζ με εζζα οε τιν σφζην εις λατ'ζν τιν υσθλαζ,
κα α' τζο εσφρζεζ, η σαβις μεζζ εσθλαζ σμσαυα. Συνδεδτε ζουου
με τιν δεσπον να αυριος, σαρσζεζ ερεφζχμζ, να ερεοζ τιν σαβιδα ρεζ ζοζ,
δια να ζαζ ορεζ η σαβις αυριος. αου ζαζ τιν δεζ ζεζ η σαβις ηυζ
ε' ρεζον, εμφοιζ κα ερε σπζα. τιν εελαδεζρον οε κλπ πωρεζον εσθλαφορ.
ηριαντε κα αεχουε. —

εσθλαζ κα ριζα

ο' αυριος.
Αυριος ζεζοζ.

ὁμοψύχως τὰ πρὸς τὴν πατρίδα χρέη σας, διὰ νὰ σᾶς εὐχεται ἡ πατρίς αἰωνίως.
ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο ζητῆ ἡ πατρίς τοῦτο τό καλόν, ὁμοίως καί ἄλλα πολλά. τὸν
αὐτάδελφόν σου κύρ Νικόλαον ἀσπάζομαι. ὑγιαίνοιτε καί εὐτυχοῖτε.—

ὁ θεῖος καί φίλος

ὁ ἀρχιμ(ανδρίτης)

(^οΥπ.) "Ανθιμος Γαζής».

ΤΡΙΑΝΤΑ χρόνια τουλάχιστον περίμεναν οι Μηλιές τούτη τη μεγάλη ὥρα. Να ησυχάσουν και να ηρεμήσουν οι ἄνθρωποι. Δεν ξέρουμε ὅμως ἀν αὐτή η συμφιλίωση ἔβαλε καλὰ τη σφραγίδα της κι οὔτε ἀν ἦταν παντοτινὴ. Καμιὰ πληροφορία δε μας ενημερᾶνει σχετικά ἀποδῶ και μπρος. Πάντως οι δύο Ἀργύρηδες, οι βασικά υπεύθυνοι για τους πολὺχρονοὺς καυγάδες, γύρισαν στο χωριό τους κι ἐξήσαν ἐκεῖ. Στα 1822 μάλιστα (7 Ιουνίου) ο Ἀργύρης Νικολάου ἀνέβηκε στην Πρόπαν, για να πάει στη Ζαγορά. Θα πήγαινε ἐκεῖ με κατοίκους της Πρόπαν να κανονίσει κάποιο λογαριασμό (26).

Τρία χρόνια παραῦστερα οι Μηλιῶτες ξέχασαν, φαίνεται, το πόσο ἄσχημα τους φέρθηκε ο Νικολάου και τούδωσαν πάλι μιὰ θέση τιμητικῆ. Τον διόρισαν, μαζί με ἄλλους, πληρεξούσιο ἐπιστάτη για ὅλες τίς υποθέσεις του χωριού (27). Ἦταν στα σίγουρα και η κοινωνικὴ θέση αὐτοῦ του Μηλιώτη, που βάρυνε στην καινούργια ἐκλογή του.

SYMMARY

G. THOMAS

Quarrels in the community of Milies of Pelion (1790-1819)

This study presents the state of commotion which was caused in the village of Milies of Pelion during the years 1790-1819 due to some disagreements between the inhabitants. The study is based not only on well-known documents but also on unpublished ones which are kept in the Library of Milies.

26. Ἀπὸ ἓνα γράμμα του (7.6.1822) πρὸς τον Σελιμάν μπέη, που περιέχεται στον Ζ' φάκελο της βιβλιοθήκης Μηλιῶν.

27. Ἀπὸ το 42/11.10.1825 ἔγγραφο των Μηλιωτῶν, που βρίσκεται στον Ζ' φάκελο της μηλιώτικης βιβλιοθήκης. Στο ἔγγραφο ἀναφέρεται ὡς Ἀργύρης Νικολοῦ. Πρέπει ὅμως να εἶναι ο ἴδιος.